

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони
здоров'я України
13 жовтня 2023 року № 1786

**Порядок
проведення моніторингу радону в Україні
та нотифікації про радіаційні ризики**

I. Загальні положення

1. Цей Порядок встановлює процедуру проведення моніторингу радону в Україні та нотифікації про радіаційні ризики для прийняття рішення стосовно необхідності запровадження протирадонових заходів, направлених на зменшення впливу радону на здоров'я людей.

2. Цей Порядок не визначає будь-які технічні аспекти вимірювальних приладів, забезпечення якості або техніки для визначення рівнів радону в системах водопостачання, будівельних матеріалах, а також в радіоактивних матеріалах та при поводженні з ними.

3. Цей Порядок поширюється на суб'єктів відносин у сфері громадського здоров'я, визначених у статті 6 Закону України «Про систему громадського здоров'я». Суб'єкти відносин у сфері громадського здоров'я є суб'єктами моніторингу радону.

4. За проведення моніторингу рівнів радону (^{222}Rn) відповідно до Порядку проведення моніторингу радону в Україні та нотифікації про радіаційні ризики та Методики проведення моніторингу радону в Україні, затвердженим наказом МОЗ, відповідають місцеві державні адміністрації.

5. При підготовці та проведенні моніторингу радону в Україні та нотифікації про радіаційні ризики суб'єкти моніторингу радону керуються Методикою проведення моніторингу радону, затвердженою наказом МОЗ.

6. У цьому Порядку терміни вживаються в таких значеннях:
вимірювальні служби – суб'єкти господарювання незалежно від форми власності та підпорядкування, які відповідають вимогам, визначеним цим Порядком;

замовник вимірювання – замовник вимірювання концентрації радону;

нотифікація про радіаційні ризики – інформування суб'єктів господарювання та відповідних місцевих державних адміністрацій про радіаційні ризики від радону та його продуктів розпаду за результатами моніторингу радону, з метою прийняття рішень щодо необхідності запровадження протирадонових заходів;

приміщення – приміщення житлових та нежитлових будівель та споруд, робочих місць, виробничі приміщення;

пункти моніторингу – пункти (точки відбору) відповідно до планів моніторингових досліджень об'єктів навколишнього середовища центрів контролю і профілактики хвороб, на яких проводиться відбір проб для визначення рівнів радону;

сельбищні території – території призначені для розміщення житлового фонду, громадських будівель та споруд, установ соціального, культурного та побутового призначення, внутрішньосельбищної вулично-дорожньої та транспортної мереж, зелених насаджень та місць громадського користування, окремих комунальних та промислових об'єктів, будівництво яких допускається поблизу житлової забудови.

Інші терміни вживаються у цьому Порядку у значеннях, наведених у Законах України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про систему громадського здоров'я», «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання», Методиці проведення моніторингу радону, затвердженій МОЗ та інших нормативно-правових актах в сфері охорони здоров'я та безпеки використання ядерної енергії.

II. Загальні принципи проведення моніторингу радону

1. Головними завданнями моніторингу радону є:

1) спостереження та контроль за концентрацією радону у повітрі приміщень, в ґрунтовому повітрі сельбищних територій та територій, призначених для промислового та громадського будівництва з метою планування протирадонових заходів на стадіях проектування;

2) розробки та впровадження методів зниження небезпеки від опромінення радоном (протирадонових заходів);

3) оцінка стану об'єктів за параметрами, які характеризують концентрацію радону та продуктів його розпаду в приміщеннях від будь-якого джерела проникнення радону з ґрунту, будівельних матеріалів або води на радононебезпечних територіях та за їх межами;

4) виявлення тенденцій у зміні концентрацій активності радону в повітрі приміщень за рахунок поширення радону у зв'язку з функціонуванням небезпечних у радіаційному плані об'єктів, а також при здійсненні заходів радіаційного захисту, що проводяться на радононебезпечних територіях;

5) визначення категорії радононебезпечності території для здійснення протирадонових заходів;

6) інформування працівників про те, що їх робочі місця знаходяться у приміщеннях, в яких об'ємна активність радону в повітрі перевищує встановлений референтний рівень;

7) аналіз накопиченої інформації про рівні радону в повітрі приміщень, а також в ґрунтовому повітрі сельбищних територій та територій, призначених для промислового та громадського будівництва;

8) оцінка існуючих радіаційних ризиків для населення;

9) визначення пріоритетних регіонів для проведення моніторингу радону та здійснення протирадонових заходів.

2. Моніторинг радону здійснюється на трьох основних рівнях:

базовий моніторинг радону – за результатами здійснення безпосередніх вимірювань концентрації радону, що проводиться вимірювальними службами, вимоги до яких встановлені цим Порядком, пунктами спостережень, що охоплюють всю територію України;

кризовий моніторинг радону – за результатами базового моніторингу та аналізу інформації про рівні концентрації активності радону на територіях, де виникли радіаційні ситуації з перевищенням концентрацій радону в приміщеннях;

науковий моніторинг радону – здійснюється науковими установами, які, за результатом аналізу існуючої інформації про рівні радону та спостереженнями за результативністю протирадонових заходів, розробляють методи та програми відповідних досліджень.

3. Моніторинг радону в повітрі приміщень та в ґрунтовому повітрі сельбищних територій та територій, призначених для промислового та громадського будівництва, проводиться вимірювальними службами, які відповідають наступним вимогам:

1) мають у своїй структурі лабораторії, акредитовані на відповідність вимогам стандарту ISO/IEC 17025 (ДСТУ ISO/IEC 17025) та/або ISO/IEC 15189 (ДСТУ ISO/IEC 15189), та/або належної лабораторної практики Організації економічного співробітництва та розвитку (GLP OECD) чи Національним органом України з акредитації, іноземним органом з акредитації, який є повним членом Міжнародної організації із співробітництва в галузі акредитації лабораторій (International Laboratory Accreditation Cooperation - ILAC), або іншим іноземним органом з акредитації, діяльність якого відповідає вимогам стандарту ISO/IEC 17011 (ДСТУ ISO/IEC 17011);

2) мають у наявності засоби вимірювальної техніки для вимірювання концентрації радону, що пройшли перевірку/калібровку та оцінку відповідності вимогам технічних регламентів;

3) мають програму забезпечення якості вимірювань концентрації радону, яка відповідає вимогам, що визначені цим Порядком, затверджену керівником вимірювальної служби.

4. Замовниками вимірювання можуть бути власники або користувачі приміщень, в повітрі яких потрібно визначити концентрацію радону, власники або користувачі земельних ділянок, ґрунтового повітря яких підлягає дослідженню з метою встановлення концентрації радону в ньому, зокрема при проектуванні будівництва.

III. Забезпечення якості проведення моніторингу радону

1. Усі вимірювальні служби повинні дотримуватись програми забезпечення якості вимірювань радону.

2. Програма забезпечення якості вимірювань концентрації радону включає:

1) вимоги до засобів вимірювальної техніки, що використовує вимірювальна служба для проведення моніторингу радону, умови їх зберігання та використання, а також порядок визначення їх мінімально детектованої активності;

2) перелік та опис стандартних операційних процедур проведення вимірювань радону;

3) порядок реєстрації та інтерпретації результатів вимірювань;

4) заходи із забезпечення якості вимірювань концентрації радону, що визначаються відповідно до Методики проведення моніторингу радону, затвердженої МОЗ;

5) порядок взаємодії вимірювальної служби з центрами контролю та профілактики хвороб та замовниками вимірювань;

7) строки перегляду програми відповідно до нових наукових досліджень у сфері радіаційного захисту.

3. Вимірювальна служба зобов'язана надати програму забезпечення якості вимірювань концентрації радону на вимогу центру контролю та профілактики хвороб у межах області, міст Києва та Севастополя, Автономної Республіки

Крим, що здійснює діяльність в межах території, на якій проводиться вимірювання радону.

IV. Аналіз, оцінка інформації, отриманої при проведенні моніторингу радону, та нотифікація про радіаційні ризики

1. Результати вимірювань концентрації радону оформлюються за формами, наведеними у додатках 2–4 до Методики проведення моніторингу радону, затвердженої МОЗ, в трьох примірниках та/або файла бази даних.

Один примірник документа, що оформлюється за результатами вимірювань концентрації радону, передається до центру контролю та профілактики хвороб, що здійснює свою діяльність у межах відповідної області, міст Києва та Севастополя, Автономної Республіки Крим, другий примірник надається замовнику вимірювання, третій примірник зберігається у вимірювальній службі.

2. Центри контролю та профілактики хвороб у межах області, міст Києва та Севастополя, Автономної Республіки Крим узагальнюють отримані дані та один раз на півріччя, до 15 числа місяця, наступного за звітним періодом, направляють їх до ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України».

3. ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» за результатами моніторингу здійснює:

- аналіз інформації про рівні концентрації радону;
- накопичення даних щодо рівнів радону на певних територіях;
- визначення категорії радононебезпечності території відповідно до Методики проведення моніторингу радону, затвердженої МОЗ;
- оцінку існуючих радіаційних ризиків для населення;
- визначення пріоритетних регіонів для проведення моніторингу радону та здійснення протирадонових заходів для зменшення впливу радону та продуктів його розпаду на здоров'я людини;
- щорічну публікацію узагальненої інформації про рівні концентрації радону на сайті ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»;
- нотифікацію про радіаційні ризики.

**Директор Департаменту
громадського здоров'я**

Олексій ДАНИЛЕНКО